

Dopis z 1. 4. 2024, reakce Mariana Pally, který obdržel „konceptuální dopisy konceptuálnímu umělci“ napsané studentkami a studenty při návštěvě výstavy ve Fait Gallery dne 12. 3. 2024

Ahoj Radku a studenti

Omlouvám se, to sice dělám celý život, ale teď to začíná být pomalu pravda – nemám čas - abych mohl odpovědět Vám všem, co jste mi poslali svůj kontakt a dotaz. Pravděpodobně jste zklamaní, ale přes moji lenost se nedostanete. Raději budu celý den koukat zbytečně do křoví, než opět řešit otázky, které si kladu bezvýsledně celý život: Co to vlastně dělám? Je to umění, nebo ne? Jsem vůbec umělec? Musím se přiznat, že nevím, ale začíná mi to být jedno a zjišťuji, že o to v umění ani nejde.

S pozdravem Palla

P.S. Posílám Vám rozhovor s Milanem Ohniskem, který vyšel v časopise Tvar. Na internetu je to březnové číslo v itvar.cz. Možná tam najdete odpovědi...

ROZHOVOR

XXX

S Marianem Pallou o...

Ptá se Milan Ohnisko

Ahoj Mariane, dlouho jsme se neviděli, jak se máš?

Mám se čím dál líp, skoro se to nedá už vydržet.

To rád slyším. Hraješ ještě někdy na kontrabas?

Kdepak. Basu jsem prodal už dávno, hned jak jsem odešel z brněnské opery na FaVU a udělal jsem dobře, protože potom jsem se řízl motorovou pilou do levé ruky a prostředníček od té doby neohnu, no a tak jsem začal hrát na zobcovou flétnu, ale po čase jsem zjistil, že se mi pravačka stářím začíná třást a já že si vrážím flétnou do skloviny předních zubů, naštěstí již umělých, ale stejně jsem si je nechtěl zničit, tak že už mám pokoj a na nic nehraju, jen jsem ještě nazpíval se svýma slepicema Slepíci blues a tím jsem uzavřel svou hudební kariéru

začínající Prodanou nevěstou, přes hraní na baskytaru v Superlimonádě, blusové kapele, která hrávala hlavně motorkářům, až po kurník na zahradě.

Slepice jsme však snědli a od té doby nezpívám.

Vždycky mi přišlo, že máš v sobě kus zenového mistra, navzdory tomu, že jsi jednou řekl, že jsi „líný i na zen“. Žiješ na venkově. Nechybí ti Brno? Staly se Střelice tvým zenovým klášterem, provoněným trávou a vínem?

Brno mi nechybí. Ono to všechno přichází a odchází samo a člověk jenom překvapeně kouká, co se to děje, a najednou si nemůže třeba v kavárně zapálit ke kávě cigaretu. Brno jsem si užil v devadesátých, teď už je tam nuda a těm mladým vůbec nezávidím.

Ale ta tráva, to je fakt zvláštní věc. Nejen, že voní, ale ona je také každým stvolem jiná!

Mám v plánu na jaře spočítat počet stvolů trávy na jednom metru čtverečním a vynásobit to velikostí pozemku. Sice nevím, k čemu mi to bude, ale právě proto to musím udělat. Tady ovšem zase narážím na fakt, že čím méně se snažím, tím jsem lepší.

Asi to dopadne tak, že trávu sice spočítám, ale potom schválně to číslo zapomenu a pro víno jezdím k panu Oulehlovi do vedlejší vesnice.

(kresba počítání trávy)

Říkáš, že mladým vůbec nezávidíš. Dlouhá léta jsi v Brně působil jako pedagog na FAVU neboli Fakultě výtvarných umění Vysokého učení technického. Prý jsi dával zápočty u piva v kavárně Švanda. Je to pravda? Jaké jsi měl na své studenty požadavky? Co bylo pro tebe ve vztahu k nim důležité, a co naopak vůbec?

Zápočty jsem po hospodách nedával, nechtěl jsem si úřednicinou kazit pivo, ale konzultace to jo, ty bývaly docela často, někteří studenti se dokonce stávali časem u Švandy štamgasty. Sem tam jsem měl na studenty nějaký ten požadavek, ale bylo to jedno. Někteří pořád něco dělali a někteří zase nic. A jelikož dodneška nevím, co je lepší, i tehdy jsem to nechával plynout. Za státní plat jsem pozoroval studenty, a když už mě to bylo trapný, tak jsem něco vymyslel. Třeba jsme odešli jedno odpoledne ke Švandovi a já studenty seznámil s úkolem, který jsem si pro ně nachystal:

„Půjdete teď do centra žebrat, každý zvlášť a peníze přinesete sem do hospody, dáme je do krabice a propijeme,“ řekl jsem jim a dodal, „ale musíte vymyslet nějaké speciální žebrání, nějaké umělecké, já tady na vás počkám.“

Během odpoledne přinášeli peníze a nadšeně vykládali, co se jim všechno přihodilo. Jeden student T. J. se dokonce přiznal, že postával na České ulici s cedulí, že nemá nohy a nějaká ženská mu hodila padesáti korunu a on se tak zastyděl, že za ní běžel a peníze ji vracel a vysvětloval, že nohy má a že se moc omlouvá.

Bylo mi jasné, že z toho studenta něco bude. Ale potom někdo navrhnul, abych šel žebrat i já, docent a ukázal studentům, jak se to má dělat.

V podobných situacích nesmí pedagog zaváhat. Tak jsem si půjčil od kamaráda foukací harmoniku a vydal se i se studenty na Českou, sedl si na zem a začal. Tyhle okamžiky, kdy nevím, co se stane, mě vždycky bavily. No a ono to přišlo. Kolem mě přecházel kamarád, který mi dlužil pětistovku. Frajersky mi pětistovku hodil k nohám, pokynul a mlčky odešel. Vstal jsem, řekl studentům, že to dneska bude stačit a vrátili jsme se ke Švandovi.

Je fakt, že mě učit bavilo, ale dneska už by to asi nešlo, proto jsem řekl, že je mi těch mladých líto.

(kresba-nemám nohy)

Tím jsi mi nahrál na další otázku. Netuším, nakolik sleduješ různá společenská pnutí, ale tipnu si, že ti neunikl rozruch, který vyvolal dopis Jiřího Černického, jímž loni v létě vysvětlil svůj odchod z postu vedoucího pedagoga Ateliéru malby na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Koušek z něj ocituji: „Často také vnímám, že pedagogové tímto jakoby přestávají učit umění a stávají se spíše amatérskými psychology, kteří mají za úkol vytvořit pro studenty žádoucí komfort. Pokud učitel onen komfort naruší například „kritickou“ reflexí studentské práce – musí být setsakramentsky opatrný, nebo se mu opět vyčte nekorektnost. Přitom student prý samozřejmě kritiku na první pohled vyžaduje, avšak řádně zabalenou do jím navrženého balícího papíru. S tím se těžko smírují.“ Když to zjednoduším a vyhrotím: Jsou dnešní mladí studenti (nejen) uměleckých škol nesnesitelně přecitlivělí a nechápou smysl pedagogické autority, nebo jsou nesnesitelně přecitlivělí a neempatičtí jejich pedagogové?

Tak to já nevím, protože jsem už přes deset let mimo školu a mým studentům bude pomalu čtyřicet. Možná se za tu dobu něco stalo, ale spíš si myslím, že o nic nejde a že to pnutí mezi generacemi tady bylo vždycky, akorát tehdy neměli mladí internet a starým dědkům se krásně na tu mládež mohlo nadávat.

V tomto případě ale nechápu jinou věc. Přece když mi nějaký pedagog nesedne, tak jdu do jiného ateliéru. Na FaVU to bylo docela normální, někdo prošel za studia třemi i více ateliéry a nic se nedělo. Naopak se to podporovalo.

Bohužel jsem optimista. Měl bych si připravit nějaký dobrý vtip, až budu umírat, aby se mohlo v nekrologu napsat, že zemřel po krátkém, ale vysilujícím smíchu.

Tím jsem chtěl říct, jestli to náhodou všechno nejsou prkotiny. Každý dnešní student jednou zestárne a bude to zase on, kdo bude čelit těm neschopným a drzým spratkům pochybujícím o jeho schopnostech.

Pokud se mýlím, tak mezitím dojde k nějaké katastrofě, například se proflákne, že Žižka měl oči dvě a budou se muset přepisovat učebnice.

(kresba Žižka)

Máš nějaký oblíbený vtip? Ne nutně ten, co tě jednou definitivně odrovná...

Nemám, já každý hned zapomenu. U Švandy jsme si vtipy dokonce zakázali a o politice jsme se mohli bavit jen pět minut, abychom zamezili v přístupu opruzům k našemu stolu. Těch pět minut na politiku za den byl takový kompromis, uvědomovali jsme si, že kdyby nastal třeba převrat, nemohli bychom ani zareagovat.

Ovšem vtip jako útvar mě docela zajímá. Možná ne přímo vtip, ale absurdní humor určitě.

Na podzim mi dvakrát rozřízli břicho a zase zašili, nebylo to proto, jak mi vysvětloval doktor ve špitále, že bychom se napoprvé nestrefili..., vypadá to jako vtip, ale není. Nejhorší bylo několik dní po operaci, kdy jsem se nesměl zasmát kvůli ukrutným bolestem břicha. To spojení humoru s bolestí bylo svým způsobem úžasné, ale opravdu jen svým, mým ne. Obvykle jsem trpěl při návštěvě manželky. Když přišla poprvé a řekla něco směšného a já se začal opravdu popadat za břicho a svíjet bolestí, myslela si, že mi popraskaly stehy.

Vtipům se smějeme možná proto, že už byly a nemůžou nás ohrozit a hororů se bojíme, že by mohly nastat, to mi připomíná vtip, co mi povídala včera vnučka: Najde se kostlivec ve skřini, co to je? diví se kdosi, áááale, to je jen vítěz loňské hry na schovávanou.

Musím se přiznat, že jak stárnu, směju se čím dál více dětským vtipům. Asi za to může to scvrkávání obecně. O scvrkávání pohlaví jsem už napsal báseň, teď ještě něco o scvrkávání mozku, možná nějaký dlouhý monolog. Scvrkávání mozku však bývá mnohem tajemnější, než zbrklý růst chlupů v uších a nose. Vždycky je něco za něco: scvrklý mozek-husté chlupy, velký mozek-mýtina atd.

To mi připomíná, že musím ještě na jaře zjistit, jak se to má s tím národem. Měl bych se tady přiznat, že jsem vlastní národ ještě neviděl, o těch přespolečných ani nemluvě. Dlouho jsem přemýšlel, jak na to, jak se jednoduše přesvědčit, že národ opravdu existuje a není to jen nějaké fake. Nakonec jsem dospěl k jediné možnosti: Vylezu na kopec na nějakou mýtinu, kolem se shromáždí národ, já ho spočítám a když bude někdo chybět, bude se to muset za týden opakovat.

Nic jiného mě nepřesvědčí. Nebo ta moucha! Nazval jsem ji Pepou a hned se začala lísat.

Asi si naleju panáka a ubalím mladou selku.

(kresba Nováků je málo)

V klidu si ubal a já ti mezitím něco přečtu. [MO čte anketní otázku na s. XX] Je ti idea uvědomělého humoru, který si nedělá srandu z druhých, ale „je prostě vtipný, protože je vtipný“, blížká, nebo jak to vidíš? Maně mě napadá titul tvé knihy *Jak zalichotit tlusté ženě*. Někdo ze zastánců nového humoru by ti mohl říct: „Dadaistická hravost a černý humor jsou fajn, ale napadlo vás, jak se asi cítí žena, jejíž tělo tak hanlivě označujete, když si takový název přečte?“ A není to jen spekulace, Roaldu Dahlovi už „citlivý čtenáři“ v *Karlíkovi a továrně na čokoládu* předělali tlustého chlapce na chlapce enormního...

Uvědomělý humor je blbost. Tohle může nařídít jen diktatura a dopadlo by to jako za komoušů, kdy bylo povoleno se smát pupkatým kapitalistům v cylindrech, ale lidi po hospodách si vykládali stejně vtipy, jaké chtěli. Nařizovat lidem, jaké mají mít umění, kulturu, humor, muziku atd. je opravdu nepovedený vtip.

Vtip je buď dobrý, nebo špatný.

Co se týče názvu mé knihy *Jak zalichotit tlusté ženě*, to bylo tak. Žil jsem pár let v Kuřimi na zámku, časem se tam nastěhovalo několik malířů, literátů, fotografů a vznikla komuna, která měla dohromady několik záchodů a sprchu. Kdosi začal na jednom záchodě vylepovat reprodukce barokních obrazů a ostatní se přidali. Jednou za mnou přišla na návštěvu trochu zaoblenější (snad mi slovo *zaoblenější* ještě projde...) přítelkyně, zašla na

záchod a moc se smála. Myslím, že tam dokonce chodila častěji, než by se slušelo. No a já napsal návod do knížky.

Zvláštní je, že text byl myšlen naopak obdivně, ale to pravděpodobně nikoho nezajímá. Tuhle jsem poslouchal audio nějaký starý western, kde se vyjadřovali kovbojové k ženám a obvykle to vyznělo tak, že ženská má být zaoblenější a macatější, že o ty hubené, z kterých čouhají kosti, se člověk jenom poraní. Jak je vidět, trendy se mění, a třeba za několik generací zjistíme, že jsme se ocitli zpět ve Viktoriánské době tak puritánské, že i kozy a krávy budou mít povinně zakrytá vemena, aby někomu něco nepřipomínaly.

Navrhuji protiútok: nahradit povinnou četbu *Babičky* na základní škole *Nahým obědem* od W. S. Burrouse.

„Kdybych byl opravdu dobrý umělec, tak o mně nikdo neví.“ To jsi řekl. Kdyby se tě ptala mladá dívka, co je umění – co bys jí řekl? Doufám, že na rozdíl od Holana (jehož se ovšem ptala na poezii) něco ano. Protože mě tvoje odpověď velice zajímá.

S dovolením bych sám sebe napřed vyvrátil: Dost často jsem přemýšlel, jestli bych na pustém ostrově dělal umění za předpokladu, že ho nikdo nikdy neuvidí a já bídne zahynu v močálu. Nebo jestli by si někdo psal celý život deníky a ve stáří je spálil a opět zahynul bídne v močálu. Nějak tomu nemůžu uvěřit. Potřebujeme alespoň jednoho člověka, mimo nás samých, kterého seznámíme s tím našim výplodem, a na to jsou nejlepší manželky. Jsou po ruce a obvykle nás znají víc než my svého psa. Kdo má ještě navíc milenky, ten už by mohl být úspěšným a známým umělcem. Klidně. My opravdoví umělci nepotřebujeme k životu milióny fanoušku, nám stačí manželka.

A teď k té mé první větě, neboť nepěkné situace nastávají, když zapomeneme, o co jde.

„Kdybych byl opravdu dobrý umělec, tak o mně nikdo neví.“ Tím jsem chtěl dát všem na srozuměnou, že trocha pokory by mi neuškodila, a že místo dávání o sobě vědět, bych opravdu mohl něco namalovat, nebo strčit prst aspoň do hlíny.

Jaká je nejmenší dávka ješitnosti, než se rozpadne osobnost?

Ta další otázka je o té mladé dívce, co se ptá, co je to umění. Tady babo rad'. Co když té mladé dívce nejde vůbec o umění, to se stává docela často. Ale jestli mladá dívka nemůže usnout, protože ji trápí smysl umění, je to také vážné. U Švandy těmto mladým dívkám kdosi /Honza Zuziak) s velkou radostí říkával: „Až budeš stará, budeš dobrá.“

(kresba co je to umění?)

A já dokonce tuším, kde visí obraz, na kterém je tohle napsáno, představ si to. – Součástí mnoha tvých obrazů jsou nápisy jako *Tři díry*, *Ze zadu*, *Pokazený obraz*, *Velká láska a malý pták* a podobně. Co pro tebe jako pro konceptualistu (za něhož tě kdysi označil Jiří Valoch a už ti to zůstalo) znamená vztah mezi obrazem a básní – mezi vizualitou a verbalitou? Jak dlouho o obrazu přemýšlíš, než se do něj pustíš?

Ty brďo, houstne to. Valoch opravdu řekl, že dělám konceptualismus, ale já dodávám *naivní*. Je to skoro protimluv, ale co mám dělat, když mě na rozdíl od „klasických“ konceptualistů baví dělat rukama? Já tím svým konceptualismem nahrazuji jen řemeslo. Když jsem v mládí maloval indiány, skončil jsem u zadku koně, ten mi opravdu nešel a dodneška

jsem se ho nenaučil. (k čemu by mi to asi tak bylo, kdybych se v sedmdesáti konečně naučil malovat zadek koně?) Pamatuji se, jak mi jednou donesl otec hrnek, abych ho namaloval. Pravděpodobně chtěl zjistit, jestli mám výtvarné nadání, ale já kreslil zase nějaký zadek a hrnek mi přišel dost nudný. Tak to moc nedopadlo.

Mezi básní a obrazem je velký rozdíl. Nikdy se mi nepodařilo použít nějakou svou báseň v obraze, vždycky z toho vylezla ilustrace. Obraz zvládne maximálně dvě, tři slova potom může nastat jakési vyvážení. Když jsem namaloval *Pokazený obraz*, Valoch na to dlouho koukal a potom řekl: „No jo, jde o to, jestli je to dobře pokažený obraz, nebo špatně...“

Po padesáti letech jsem zjistil, že vůbec nic nevím a nejlepší se mi zdají ty obrazy, kterým nerozumím. Někdy mě dokonce obraz zaskočí. Tuhle jsem přišel ráno do ateliéru, abych jeden dodělal a zůstal jsem pař, protože na obraz jsem minulý večer napsal: *Zítřka namalují čáru*. Do dneška tam ta čára není, protože každý den musím počkat na ten další. Najednou jsem zjistil, že nikdy nezažijeme obyčejné *zítra*.

Nebo jsem namaloval asi dvacet obrazů, které jsou sice na prodej a prodávají se, ale nelze je vydražit. Obrazy jsou všechny namalované jednou hlinou, mají stejné velikosti, jen je na každém obraze uvedená jiná suma, která se nemůže překročit, například *Obraz za 23 000 Kč*, *Obraz za 60 000 Kč*, *Obraz za pivo* a tak dál. Do dneška si s tím žádná dražební galerie neporadila.

Obrazy maluju různě dlouho. Napřed musejí hrabat krtci, čím víc mám na zahradě krtků (hromádek) tím jsem spokojenější, protože hlína z krtinců je na malbu opravdu nejlepší. A potom začnu malovat, a buď mám nápad, nebo nemám. První etapa dopadne vždycky stejně, tak už ani dopředu nic nevymýšlím. Tohle zabere tak hodinu a potom na tu plochu měsíc čumím a promýšlím, co se dá, a to mě vlastně nejvíc baví, to je to malování. Na uměleckých školách by se mělo upustit od technik a věnovat se hlavně čumění.

Moje malování je také velmi ekologické – používám krtince a šetřím ty naše krásné lesy, protože papír na popisky nepotřebuji, vše je již na obraze, včetně podpisu.

Napadá mě, že maluješ jako pračlověk v Lascaux nebo v Altamiře; možná bys měl své obrazy odkázat Atroposu. Myslím, že právě teď je vhodná chvíle, abych se tě zeptal, na čí výstavu bys šel, kdyby sis mohl libovolně vybrat. Ta výstava by byla ve Střelicích, i kdyby to byl třeba Jeff Koons, ať se kvůli tomu nemusíš nikam štrachat... (Vlastně se z tebe snažím vymámit, kdo tě v životě výtvarně nejvíc ovlivnil, ale protože jsi starý lišák, i já jdu na to od lesa.)

Teď mě napadá, co by asi říkali lovci mamutů na Zdeňka Buriana, kdyby jednou za nima vlezl do jeskyně a namaloval jim tam na zeď toho svého realistického mamuta. Asi by ho snědli, myslím toho Buriana, aby zůstala zachována posloupnost uměleckých směrů.

Mistr v nechození na výstavy byl Honza Steklík, sem tam dokonce chyběl i na vlastní vernisáži, obvyklé ho našli v blízké hospodě, jak se diví, že má někde být. Já jsem Honzův žák, ale zatím mám slabé výsledky. Ve Střelicích se někdy objevují výstavy, je to v místní knihovně, asi dvě stě metrů od našeho baráku, ale ještě jsem tam nebyl. Vnučka mi řekla, že tam nepůjčují ani moje knihy, tak co bych tam chodil, že jo? Jo, ale kdyby se zbouřel místní kravín a na pozemku se postavila nějaká Kunsthale, tak pro 3000 lidí, s koncertním sálem, tak by se tam vlezla celá naše dědina i s hluchýma a slepýma. Možná i s tou lamou. Když koukám

totiž z okna ateliéru, tak na protější zahradě popochází normální lama. Chodí se na ni dívat i místní mateřská školka. První výstavu by mohl mít ve Střelcích Arnošt Goldflám, já ho v pubertě obdivoval, vystavoval v drogerii na Kotlářské ulici a já to měl přes cestu. Hned druhou výstavu by mohl mít Václav Boštík, zvláště ty poslední obrazy, kde *skoro* už nic není, ale to *skoro*, to je nářez. Já jsem viděl dva originály na začátku devadesátek u Jiřího Koláře v Paříži a neslušně jsem pořád na ně koukal - jen uprostřed náznak fleku. Paráda. Ale kdybych to měl shrnout, tak největší vliv na mě měl Medvídek Pú. Dokonce jsem o něm napsal báseň: Medvídek Pú – na rozdíl od komunistů – nikdy nenechal zabít svého kamaráda. Je to jediná moje báseň, kterou si pamatuji, ale jak to souvisí se Zdeňkem Burianem to fakt nevím.

Ta souvislost jsi ty, řekl bych. Na co by ses zeptal Mariana Pally, kdybys měl tu možnost? Nemusíš spěchat, klidně si naliž, ubal, relaxuj...

Já tu možnost mám a používám ji už dlouho. Říkám si Pallo a někdy se i pohádám. Pravděpodobně budeme dva, ale nevím, který z nich jsem zrovna já, jako když se očumují na drátě dva vrabci.

Například se zeptám: „Pallo, kdy nasekáš to dřevo?“ a podobně. Někdy si i odpovím, ale obvykle jen mávnu rukou a nechám to bejt.

Pro tebe, Milane, musím vymyslet pořádnou otázku, takovou, u které se zpotím a možná i leknu, ano, nějakou takovou otázku si položím..., pořád mě nic nenapadá, zajdu si pro slivovici. Jdu. Ono je to trochu zašmodrchanější, napadlo mě, když jsem se vrátil. Nevím, jestli to, na co se sám sebe zeptám, se má líbit i tobě, Milane, popřípadě dalším lidem, nebo by stačilo, kdyby se ta otázka líbila mně, měl bych z ní potěšení..., kruciální bude, jestli má být ta otázka zodpovězena, nebo může moudře vyšumět do prázdna. Pokud má být zodpovězena, měl bych již znát i odpověď. Což mě asi nebude moc bavit, ale zkusím to.

Otázka, kterou klade Palla Pallovi: **Pallo! Jaký to mělo všechno smysl?**

Palla odpovídá, i když kupodivu neví, jak to dopadne:

Já si myslím, začíná Palla opatrně, že bylo dobře, že jsem se narodil, po chvíli však upřesňuje: Nepamatoval jsem si, že bych se někdy narodil, to ne. Ale jako ten, co neví, jestli se na druhé straně stromu neskrývá veverka, i já musel uvěřit, nedalo se nic dělat, dnes už by mě tak lehce nedostali, takže bych asi nebyl.

Trochu mi vždycky vrtalo hlavou, dodává, co by ta veverka dělala, kdybych neexistoval, jestli by měla volno a mohla si běhat, kde by chtěla, nebo by si musela počíhat na někoho jiného a zase se začít točit kolem stromu, aby i nový procházející o ni opět neměl ani tušení.

Kdybych byl býval nebyl, pravděpodobně bych o tom ani nevěděl, shrnuje Palla a dodává: a smysl to dostalo teprve tehdy, když jsem se narodil.

(kresba veverka)

„Smysl to dostalo teprve tehdy, když jsem se narodil,“ by byl krásný epitaf, úplně ho v tom mramoru vidím. Zakončeme naše povídání nějak optimisticky: Jak a kde bys chtěl být pohřben? A je vůbec jisté, že umřeš, když není jisté ani to, že ses narodil?

Konečně otázka na tělo!

Budu pohřben ve Střelících na hřbitově. To je tutovka. Byl jsem se ptát na úřadě, jestli bych si tam už nemohl zamluvit místo, že bych dal jako zálohu, postaral se o náhrobek a vůbec bych vše nachystal. Paní se začala smát, ať neblázním, že je tam spousta místa.

Vztah ke smrti teprve hledám. Když mě bylo pět, vzala mě babička k sousedce, které se zabili dva synové na motorce o strom před barákem. Leželi v rakvích v obyváku, všude svíčky a tma.

Jsem rád, že nejsem věřící a že si to můžu rozdat s nekonečnem sám, ale to, že tady nebudu je fakt divnej pocit. Nejlíp to řekl filozof Petříček – Tvoje smrt se tě vůbec netýká.

No a úplný zmatek by nastal, kdy jak píšeš mně, že jsem se možná ani nenarodil a tudíž bych nemohl ani zemřít, a co jsem vlastně zač. A já bych ti vzkázal, že moje trenky na tom nejsou tak zle, jak vypadám. Tímto dovětkem jsem chtěl poněkud chmurný závěr trochu rozveselit.